

Література:

1. Барицька О.А. Метод проектів і мультимедійні технології у підвищенні ефективності музичного навчання. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2018. С. 48–55.
2. Ластовецька-Соланська З. М. Музичні цінності та потреби в сучасному культурному континуумі України. «Теорія та історія культури» Львів, 2007. С. 20.
3. Остапенко А. Д. Концертне виконавство. Київ, 2010. 172 с.
4. Про затвердження порядку складання, розгляду, затвердження основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: Постанова КМУ від 28.02.2002. № 228.
5. Про затвердження порядку організації гастрольних заходів: Постанова КМУ від 15.01.2004. № 35.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-374-3-11>

PECULIARITIES OF WORKING WITH THE VOICE AT THE INITIAL STAGE OF TRAINING

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ГОЛОСОМ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Maltseva O. V.

*Honored Artist of Ukraine,
Associate Professor at the Department
of Musical Art and Choreography
Educational and Scientific Institute
of Culture and Arts
of Taras Shevchenko
Luhansk National University,
Methodist teacher
Poltava Children's Music School № 3
named after Bogus Hmyrya
Poltava, Ukraine*

Мальцева О. В.

*заслужена артистка України,
доцент кафедри музичного
мистецтва та хореографії
Навчально-науковий інститут
культури і мистецтв Луганського
національного університету
імені Тараса Шевченка,
викладач-методист
Полтавська дитяча музична школа
№ 3 імені Бориса Гмирі
м. Полтава, Україна*

Розвиток і реалізація природних голосових можливостей вокаліста у процесі навчання відбувається поступово.

Робота над чистотою інтонації, диханням і співом у вокальній позиції є наріжним каменем всього майбутнього навчання та подальшого професійного вдосконалення. Причому, як показує практика, ці три

напрямки вокальної роботи нерозривно пов'язані між собою, тому навчання ведеться в єдиному методичному руслі [3].

Одним з основних завдань перших занять із вокалістом є саме робота над диханням на основі комплексу вправ, спрямованого на організацію правильного вокально-співочого дихання, оскільки співацьке дихання це – фундамент звукоутворення і енергосистема, яка дає силу і витривалість голосу, а також впливає на його темброве забарвлення [2].

Обсяг вдихуваного повітря залежить від поставлених завдань (тривалість фрази, верхні ноти і т.д.), але в будь-якому випадку необхідно уникати перебору повітря. Це не тільки ускладнює процес звукоутворення, але часто призводить до форсування і фальшивої інтонації, оскільки ще недостатньо тренованій діафрагмі важко утримувати великий обсяг повітряної маси, розподіляючи видих протягом фрази, в результаті чого збільшується підзв'язковий тиск, верх гортані звукується, з'являються непотрібні зажими.

Процес звукоутворення починається на видиху. Головне завдання на даному етапі – без будь-якого притиску, абсолютно вільно і природно навчитися правильно утримувати і витратити набране повітря так, щоб воно все без залишку перетворювалося у звук. Саме в цьому полягає майстерність володіння співочим диханням [4].

В даному випадку хотілося б відзначити наступний момент: багато педагогів-вокалістів, пропагуючи спів на опорі, радять навчаються атакувати звук на затримці дихання або в позиції вдиху, що, на наш погляд, дуже згубно відбивається на якісних характеристиках звуку, особливо співака-початківця. На думку деяких педагогів-дослідників, ця звичка у мало навчених співаків, зі слабкою, недостатньо розвинутою діафрагмою веде до додаткового зажиму. Відчуття опори діафрагми повинно з'явитися в процесі занять – застосуванням методу систематичних вправ, а не методом «муштрування». Натреновані у процесі вокальних занять діафрагма, черевні і міжреберні м'язи вчать (самонастроюються, саморегулюються) економно розподіляти повітря, що видихається протягом всієї фрази, створюючи відчуття так званої «опори». Але прагнути до цього вкрай необхідно природним шляхом систематичних занять, економно видихаючи в процесі співу, озвучуючи дихання [1].

Основне завдання початкового етапу вокального навчання – координація в роботі всіх частин голосового апарату, пошук вірного механізму звукоутворення, відчуття резонансу. Саме тому найкращим варіантом початку будь-якого заняття, на думку більшості педагогів-вокалістів, є спів на «німому» звуці (спів без звуку або мукання), при цьому губи можуть бути зімкнуті або розімкнуті, але обов'язково

умовою є свобода щелеп – категорично забороняється стуляти зуби, між ними повинна існувати невелика щілина. Всі «німі» вправи виконуються у стані практично повної свободи, на плавному вільному видиху. Вдих також неспішний вільний і плавний, головна його задача – розігріти всі м'язи голосового апарату. Гортань і голосові складки у процесі звукоутворення залишаються вільними від будь-яких зажимів. Так, практично не напружуючи м'язи голосового апарату, ми за допомогою слуху і діафрагми підлаштовуємось під еталон звучання, шукаємо вірну, оптимальну для вокаліста організацію голосового апарату, знаходимо резонанс.

Вправи для початкового етапу навчання, як правило, прості і лаконічні, діапазон їх невеликий, робота над ними починається з зони примарного звучання, особливо зручної для того, хто навчається [5].

Кожна вправа, як правило, проспівується по одному разу вгору і вниз секвенційно по півтонах, не досягаючи звуків крайнього граничного звучання. Якщо в голосовому апараті проглядається втома, необхідно зробити перерву на 1–3 хвилини, потім заняття можна відновити. Якщо вправа виконується правильно, то студент відчуває вібрацію в районі носових пазух (гратчастої кістки носоглотки), губ. Після кожної ланки секвенції – необхідно брати необхідну порцію дихання не перевантажуючи, але й добираючи необхідну кількість. Після освоєння всього комплексу на «німому» звуці, рекомендується перехід на вокальні склади «лі», «до», «ре» тощо. Проте відчуття максимальної свободи і «польотності» звуку залишається домінуючим і основоположним, бо плавне голосоведення, зручне для голосу, має переважати.

Робота над вправами повинна вестися з постановкою конкретних цілей. Наприклад, прагнути до точності вокальної позиції і відчуття резонирования звуку, до польотності звуку.

Використання staccato активізує дихання, допомагає у знаходженні відчуття опори. Рухливі темпи сприяють виробленню легкості звучання, повільні насиченості, тому, педагоги радять, починаючи з помірних темпів, надалі чергувати їх [5].

Під час роботи над артикуляцією не можна забувати про м'язову свободу. Чіткість артикуляції забезпечується тонусом всіх артикуляційних м'язів: моменти напруги змінюються моментами розслаблення. Слід відзначити що, всі частини роботи над постановкою голосу тісно взаємопов'язані між собою, саме тому будь-яку частину важко виділити з цілісного процесу вокального навчання, що справедливо і для роботи над артикуляцією.

Робота над артикуляцією, так само як і над диханням або інтонацією триває протягом усього заняття: починаючи з моменту розігрівання голосових складок і продовжуючи під час роботи над творами [6].

В даному виді вокальної роботи можливе використання спеціальних вправ, наприклад:

– в положенні сидючи або стоячи відпустити вниз нижню щелепу, потім підняти її, але не застосовуючи силу, все виконується легко без натиску і будь-якого напруження;

– в положенні сидючи або стоячи по черзі надувати праву, ліву (або навпаки) щоки, потім втягнути обидві;

– скоромовки, під час промовляння яких необхідно стежити за свободою гортані і м'язів ший, не допускати будь-яких больових, неприємних відчуттів, втими, починати з повільного темпу, поступово прискорюючи і намагаючись всю скоромовку вимовляти на одному видиху, звертати увагу на чіткість, але НЕ грубість і зайву уривчастість проголошення приголосних.

В цілому у процесі вокальних занять необхідно дотримуватися наступних правил гігієни голосу і режиму вокальних занять:

– не перевтомлювати голос: не співати багато і без відпочинку; розспівуватися з середини діапазону на найпростіших вправах у середній, зручній динаміці; не захоплюватися передчасним розширенням діапазону і збільшенням сили звуку і навіть у найменшій мірі не форсувати голос; не співати важкі твори, які не рекомендовані педагогом;

– дотримуватися регулярності у вокальних заняттях – вокальні рефлекси виробляються тільки шляхом систематичних тренувань (відсутність регулярної вокальної роботи не можливо замінити інтенсивними заняттями, які ведуть до перевтоми голосу) [6].

Постановка голосу – складний педагогічний процес, що протікає не завжди гладко і еволюційно, саме тому таким важливим є принцип відбору педагогічних методів і співробітництво, співтворчість педагога і студента в даному напрямку роботи.

Література:

1. Кушка Я.С. Методика навчання співу. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. С. 88–94.
2. Микиша М.В. Практичні основи вокального мистецтва / Літ. виклад М. Головащенко. 2-ге вид. Київ : Музична Україна, 1985. С. 39–44.
3. Можайкіна Н.С. Методика викладання вокалу : навчально-методичний комплекс. Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. 80 с.
4. Мурзай Г.М. Методика викладання вокалу : навчально-методичний посібник. Луганськ : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. 178 с.

5. Остапчук Л. О. Основоположні засади розвитку та збереження співацького голосу. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія : Зб. наук. праць. Випуск 53 / Редкол.: В. І. Шахова (голова) та ін. Вінниця, 2018. С. 157–162.

6. Стасько Г.Є. Основи технології звукоутворення в сучасній практиці виховання голосу : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2018. 330 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-374-3-12>

**THE IMPORTANCE OF THE UKRAINIAN THEATER TRADITION
BASED ON ACTIVITY THEATER OF LUMINARIES
AND THE CREATIVE WORK OF THE DIRECTOR AND ACTOR
LES KURBAS IN MODERN EDUCATION OF FUTURE ACTORS**

**ВАЖЛИВІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ ТРАДИЦІЇ
НА ОСНОВІ ДІЯЛЬНОСТІ ТЕАТРУ КОРИФЕЇВ ТА ТВОРЧОГО
ДОРОБКУ РЕЖИСЕРА І АКТОРА ЛЕСЯ КУРБАСА
В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ МАЙБУТНІХ АКТОРІВ**

Miziak V. D.

*Ph.D. in History of Arts,
Head of the Stage Craft Department
Kharkiv State Academy of Culture
Kharkiv, Ukraine*

Мізяк В. Д.

*кандидат мистецтвознавства,
завідувач кафедри
майстерності актора
Харківська державна
академія культури
м. Харків, Україна*

Освітній процес за напрямком театрального мистецтва в Україні має бути розглянутий в контексті побудови етнонаціональної традиції, проте як невід'ємна частина загальносвітового сценічного мистецтва і підсилений надбанням як європейського театру, так і історичним національним театральним досвідом. Найбільш широко та зрозуміло для опанування студентами-акторами педагогічні засади з акторської майстерності представлені в діяльності театру корифеїв (особливо як мистецького об'єднання знакових постатей української сцени) та в методичних матеріалах і аналітиці діяльності режисера і актора Леся Курбаса.